

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בבואור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת בשלח תשפ"ג

פנויות בשעת תפלה:

והנה כשמישים האדם בטחונו בו יתברך, וידע כי הוא המשיג בו ומפרנסו, גם הקדוש ברוך הוא מרחם עליו ומזמין לו פרנסתו, שנאמר (תהלים נה כג) 'השלך על ה' יתברך והוא יכלכלך', פרוש, כשתשליך על ה' יתברך ובו תבטח כי הוא הזן אותך, אז 'והוא יכלכלך'. אם כן, כיון שהכל תלוי בידו יתברך, ומחשבות אדם לא יועילו ולא יצילו בזה, למה לו ולצרה הזאת להרבות מחשבות ולהוסיף דאגות, ובפרט בשעת תפלה. לכן בעל תשובה צריך להזהר ביותר לטהר מחשבותיו בשעת תפלה, ובא הרמז על נכון בראשית הרומז לתשובה כאמור, אתה בעל תשובה בשעת תפלה שים רעיוניך אל הוי"ה:

(גניז המלך, תיקון התשובה אות לה)

להיות בטחונו בה' יתברך

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתם אם לא (שמות טו ד). אפשר לרמוז על כל העוסק בתורה דצריך להיות בטחונו בה' יתברך, ולא יהיה להוט אחר קבוץ הממון, שיחשב בדעתו לומר כשיהיה לו ממון ויהיה מזונו מצוי בידו אז יהיה לבו פנוי לעסק בתורה, דעל זה אמר התנא (אבות פ"ב מ"ד) ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה. אלא ישים בטחונו בה' ויאמר הכל בידו יתברך, ומה שראוי לי יבוא לי, והעקר היא עבודת ה'. ואם לא יתהלך בדרך זו, אי אפשר לו לעסק בתורה (רמב"ם ת"ת פ"ג ה"ז):

הפרנסה תלויה רק בקב"ה

וזהו שאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, כלומר, צריך שתדעו שהפרנסה תלויה בידו, והטרחא יתרה שטורחים בני אדם היא לחנם, וזהו הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, אני הוא הממטיר והפרנסה היא בידו, ולכן העם לא יהיו להוטים לאסוף הממון, רק יבטחו בה' ויצאו ולקטו דבר יום ביומו, ובזה יהא נכר הילך בתורתם אם לא, דאם יבטחו בה' בזה יבואו לעסק בתורה כראוי, ואם לאו, ודאי יתבטלו מן התורה, וזהו הילך בתורתם אם לא:

(פיתוחי חותם פרשת בשלח)

לדעת שהקב"ה מצוי ומשיגה על כל

פרט ופרט

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). נראה לעניות דעתי לרמוז בפסוקים אלו של בראשית שלש עשרה עקרי הדת כל אחד לבדה, וען שזה הוא עקר אמונתנו ודתנו. שצריך האדם לידע ולהכיר בידיעה שלמה ואמונה שלמה שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו מצוי בכל עת ובכל זמן ובכל רגע, כי לולא מציאותו לא ישאר העולם, ומשיגה בכל פרט ופרט אחד ממנו לא נעדרה. והוא אחד מיוחד בלי שתוף. ובלי גוף ובלי דמות וגוף חלילה. והוא קדמון לכל קדומים. ואין עבודה לזולתו חס ושלום. וידע מחשבות בני אדם כל אחד ואחד. והשרה שכונתו על הנביאים. ומשה רבנו עליו השלום הוא אדון כל הנביאים ונבואתו אמת. והתורה נתנה מן השמים על ידו. ולא תשתנה בשום זמן חס ושלום. ושהקדוש ברוך הוא מעניש את הרשעים ומשלם שכר טוב לצדיקים. ושיבוא משיח צדקנו. ויקומו המתים. בשלש עשרה עקרי דת אלה צריך האדם להחזיק ולהאמין באמונה שלמה, ובפרט בעל תשובה צריך לעשותם עטרה על ראשו ולזכרון בין עיניו, ומועילים לו לכפרה:

והנה ראשית כל צריך האדם שיידע ויאמין שהקדוש ברוך הוא מצוי ומשיגה בכל פרט ופרט. וזה רמז במה שאמרו במדרש רבה (בר ב ה), אמר רבי אבהו, מתחלת ברייתו של עולם צפה הקדוש ברוך הוא במעשיהם של צדיקים ובמעשיהם של רשעים, והארץ היתה תהו אלו מעשיהם של רשעים, ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהם של צדיקים, ואיני יודע באיזה מהם חפץ, כשהוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב הוי אומר מעשיהם של צדיקים חפץ, עד כאן לשונו. והנה במאמר הזה תמחו בו כל המפרשים וכל אחד לדרכו פנה:

ואשר אני נראה לעניות דעתי דהמאמר הזה נתלה במאמר אחר סמוך לו שם במדרש רבה (וי ז), דקאמר שם כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם השרה שכונתו

ישים האדם בטחונו אך ורק בידו

יתברך

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). ועוד יתבונן האדם כי כל מה שיחשב האדם בעסקי העולם ובמשאו ובמתנו לא יועיל כלום, כי הכל תלוי בידו יתברך, כמו שכתוב בתורה (שם ח יח) וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל, ותרגום אונקלוס 'ארי הוא דיהב לך עצה למקני נכסין. וכן אמרו רבותינו ז"ל (מ"ק כח.). בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא. אם כן, כיון שפרנסת האדם תלויה בידו יתברך, מה יועילו מחשבותיו, מה שגזר ה' עליו יגיע לו. וכיון שיחשב האדם דבר זה תמיד דהכל תלוי בידו יתברך, לא יבוא להרבות מחשבות בעניני העולם ועסקיו, וממילא אתיא רוחא, דבשעת התפלה ימצא מחשבתו טהורה ופנויה לעבודת ה' דוקא:

וזה הוא כונת שלמה המלך עליו השלום (משלי טו א) 'אל אל ה' מעשיך ויפנו מחשבתך, פרוש כל מעשיך שאתה רוצה לעשות בעניני העולם ובעסקי תלה אותם ביד ה', ודע כי הוא העקר מה שיעשה ה' הוא שיהיה, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרע, ואז יוכנו מחשבתך, שבזה תמצא מחשבותך

השגחת הבורא בעולם על כל

פרט

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). **בראשית** כּאן רמזו 'ידע'. צריך שיֵדע האדם שהקדוש ברוך הוא יודע מעשה בני אדם ומחשבותם בכלל ובפרט, אחת מהנה לא נעדרה. וזה נודע ממה שהקדוש ברוך הוא ברא העולמות ואור וחשך, ומשגיח בעולם לתת לכל אחד ואחד מה שצריך לו, וכיון שהוא הבורא והמשגיח, איך יתכן שהאדם יעשה שום דבר והקדוש ברוך הוא אינו יודע בו חלילה:

וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (תנחומא נשא ה) על פסוק (ירמיה כג כד) 'אם יסתור איש במסתרים ואני לא אראנו וגו', משל למלך שבנה עיר ועשה בה חדרים ומחבואות וחדרי חדרים ונתנה לעבדיו, לימים מרדו עליה, וכיון שיֵדעו שהמלך בוא לפרע מהם הלכו ונתחבאו בחדרי חדרים ומחבואות חשבו שהמלך לא ידע החדרים והמחבואות, אמר המלך שוטים שבעולם, וכי לא אני שעשיתי החדרים והמחבואות ובהם אתם נסתרים ממני. כך אמר הקדוש ברוך הוא, 'אם יסתור איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא', וכיון שהכל הוא בראו ומשגיח בו ומצוי בו איך יתכן שיֵעשה אדם מעשה או יחשב מחשבה והוא חס ושלום אינו יודע בו:

וכבר אמר התנא במסכת אבות (פ"ד מ"ב) שהקדוש ברוך הוא הוא העד הוא הדין הוא בעל דין. וכן אנו רואים בכל עת ובכל זמן, שהקדוש ברוך הוא מעניש ונותן שכר בעולם הזה, ואם אין הקדוש ברוך הוא יודע מחשבות בני אדם ומעשיהם חס ושלום איך מעניש ונותן שכר בעולם הזה כאשר עינינו רואות מעשים בכל יום. וכל זה מפרש כּאן **בבראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ** ואור וחשך ומים, וכיון שהוא ברא הכל ומשגיח בכל, וידע מה בחשוכא ונהורא עמה שריא, בודאי יודע מחשבות בני אדם ומכיר בכל פרט ופרט. ובעל תשובה צריך להסיר מחשבות רעות מלבו ומכל שכן מעשים רעים, וידע שהקדוש ברוך הוא יודע מחשבות בני אדם, ובזה יפנע ויבוש מלפניו:

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות סו)

בתחוננים, וכשהיו חוטאים כל דור היה מסלקה רקיע אחד עד שעלתה לרקיע השביעי, וכשהתחילו הצדיקים לבוא לעולם כל צדיק היה מורידה רקיע אחד עד שבא משה רבנו עליו השלום והורידה לארץ. והנה כתוב בזהר הקדוש (ה"א רל"ט), מפני מה אל"ף ד'ויקרא' (ויקרא א א) זעירא, לפי כשהקדוש ברוך הוא בארץ הוא מלך זוטא. נמצא שהרשעים על ידי מעשיהם הרעים מסתלקת השכינה מהארץ, והצדיקים על ידי מעשיהם הטובים מורידים השכינה לארץ. באמת כשהקדוש ברוך הוא משרה שכינתו בארץ נקרא מלך קטן, כמבאר בזהר הקדוש:

והשתא יבוא המאמר על נכון, **והארץ היתה תהו ובהו** ואלו מעשיהם של רשעים, שעל ידי מעשיהם הרעים גורמים שתסתלק השכינה מן הארץ ונשארה תהו ובהו. **ויאמר אלקים יהי אור** אלו מעשיהם של צדיקים, שהצדיקים על ידי מעשיהם הטובים גורמים שתשרה השכינה בארץ וזהו האור. ומה שאמר יאני יודע באיזה מהם חפץ, הפונה דבדאי לגבי מעשה הצדיקים ומעשה הרשעים דמעשה הצדיקים עדיף ויש להם שכר גדול ולרשעים ענוש יעניש, אבל לגבי דינה יתברך כיון שמוריד שכינתו לארץ ונקרא מלך קטן שמא אינו חפץ בירידה זו, לכך אמר מדכתיב **ויאמר אלקים יהי אור וירא אלקים את האור כי טוב**, שמע מנה דחפץ בירידה, נמצא דבזמן שהצדיקים בעולם גורמים שהשכינה יורדת לארץ. וכן מצינו בכמה וכמה דורות שהיו הדורות מקשרים, וכשהרשעים בעולם השכינה מסתלקת, וזה מורה שהקדוש ברוך הוא מצוי ומשגיח בכל עת:

וגם כן מדקדוש ברוך הוא בכל יום גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור, זו הוראה גמורה על מציאותו ועל השגחתו. ובעל תשובה צריך שיחשב בכל עת שהקדוש ברוך הוא מצוי ומשגיח ומביט במעשה בני אדם, ובזה לא יבוא לחטא עוד, כי כיון שישים הקדוש ברוך הוא בין עיניו ויודע שהוא מביט בו, בודאי יבוש ויכלם ולא יחטא, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ה) 'שויתי ה' לנגדי תמיד' וגו', הפונה כי כשישים השם בין עיניו תמיד, בודאי דמימינו שהוא צד יצר הטוב 'בל ימוט', והיה ה' בעזרו:

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות סא)

חידה שבועית: מה מבאר רבינו בפסוק (משלי טז ג) 'גל אל ה' מעשיך ויכני מהשבתך'?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדיקת וטלפון

למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מון האביר יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

פרשת האזינו:

